T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAÖĞRETİM

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

2018

ORTAÖĞRETİM T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. ÜNİTE: 20. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ VE DÜNYA

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
1.1. Mustafa Kemal'in Birinci Dünya Savaşı'na kadarki eğitim ve askerlik hayatını içinde bulunduğu toplumun siyasi, sosyal ve kültürel yapısı ile ilişkilendirir.	a) Mustafa Kemal'in aldığı eğitimin, okuduğu okulların ve öğretmenlerinin onun yetişmesine ve kişiliğinin oluşmasına etkilerine değinilir. b) Selanik, Manastır, İstanbul, Şam ve Sofya şehirlerindeki siyasi ve sosyal ortamın, okuduğu kitapların, yerli ve yabancı düşünürlerin ve fikir akımlarının Mustafa Kemal'in fikirlerine etkisi ele alınır.
1.2. 20. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal ve ekonomik durumunu analiz eder.	a) II. Meşrutiyet'i hazırlayan fikrî, siyasi ve sosyal gelişmelere ve bu bağlamda İttihat ve Terakki Cemiyetine değinilir. b) Balkan Savaşları sonucunda Osmanlı Devleti'nin sınırlarının değişmesine ve bu savaşların Osmanlı toplum yapısına etkilerine değinilir.
1.3. I. Dünya Savaşı sürecinde Osmanlı Devleti'nin durumunu siyasi, askerî ve sosyal açılardan analiz eder.	a) I. Dünya Savaşı'nın sebepleri ve Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesinin gerekçeleri üzerinde durulur. b) Osmanlı Devleti'nin savaştığı cepheler taarruz ve savunma özellikleri de belirtilerek ele alınır. c) Çanakkale Cephesi'ndeki deniz ve kara zaferleri ile Irak Cephesi'ndeki Kut'ül-Amâre Zaferi'ne, Kafkas İslam Ordusuna ve Medine Müdafaası'na değinilir. ç) Mustafa Kemal'in Çanakkale, Kafkas ve Suriye Cephelerindeki faaliyetleri ele alınır. Çanakkale Cephesi'nde etkin görev alan diğer komutanlar da tanıtılır. d) 1915 Olayları ile Ermeni Tehciri'ne değinilir. e) I. Dünya Savaşı sırasında Anadolu'da halkın durumu, yaşanan sıkıntılar, kıtlık ve hastalıklar, ailelerin yaşadığı dramlar üzerinde durulur. f) Bolşevik İhtilali ile Amerika Birleşik Devletleri'nin savaşa girmesinin I. Dünya Savaşı'nın seyri üzerindeki etkilerine değinilir.
1.4. I. Dünya Savaşı'nın sonuçlarını Osmanlı Devleti ve Batılı devletler açısından değerlendirir.	a) Mondros Ateşkes Antlaşması ve bu antlaşmanın uygulanması üzerinde durulur. b) Mondros Ateşkes Antlaşması'na karşı İstanbul Hükûmetinin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumu üzerinde durulur. c) İtilaf Devletleri'nin gerçekleştirdikleri işgal ve uygulamalarla Wilson İlkeleri arasındaki çelişkiye değinilir. ç) Paris Barış Konferansı'na değinilir. d) Osmanlı dışındaki İttifak Devletleri'nin İtilaf Devletleri'yle imzaladığı barış antlaşmalarının genel esasları verilir.

2. ÜNİTE: MİLLÎ MÜCADELE

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
2.1. Kuvay-ı Millîye hareketinin oluşumundan Büyük Millet Meclisinin açılışına kadar olan süreçte meydana gelen gelişmeleri açıklar.	a) İzmir'in işgaline ve işgale tepki olarak meydana gelen gelişmelere değinilir. b) Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkarak Millî Mücadele'yi başlatmasına değinilir. c) Millî cemiyetler ve millî varlığa düşman cemiyetler üzerinde durulur. Pontus Meselesi kısaca ele alınır. ç) Havza ve Amasya Genelgeleri, yerel kongreler ile Erzurum ve Sivas Kongrelerinin millî hâkimiyet ve millî birliğin sağlanması açısından önemi vurgulanır. d) Amiral Bristol ve General Harbord Raporları üzerinden işgallerin haksızlığına değinilir. e) Amasya Görüşmeleri'ne değinilir. f) Misak-ı Millî Kararları ve önemi üzerinde durulur.
2.2. Büyük Millet Meclisinin açılış sürecini ve sonrasında meydana gelen gelişmeleri kavrar.	a) BMM'nin açılış gerekçeleri vurgulanarak bu meclisin genel özelliklerine değinilir. b) BMM'ye karşı ayaklanmalar ve ayaklanmaların bastırılması için alınan tedbirlere değinilir. c) İstiklal Mahkemeleri'nin kuruluş gerekçeleri, işleyişi ve bu mahkemelere getirilen eleştirilere çeşitli kaynak ve görüşlerden alıntılar yapılarak yer verilir. ç) Anadolu Ajansının kurulmasına değinilir.
2.3. Sevr Antlaşması'nın Millî Mücadele sürecine etkilerini analiz eder.	a) Sevr Antlaşması'nın öngördüğü sınırlar harita üzerinde gösterilir. b) Sevr Antlaşması'na karşı İstanbul Hükûmetinin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumu üzerinde durulur.
2.4. Doğu ve Güney Cephelerinde verilen mücadelelerin ülkemizin bağımsızlık sürecine katkılarını kavrar.	Doğu ve Güney Cephelerinde Türk milletinin elde ettiği başarıların ulusal ve uluslararası sonuçları üzerinde durulur.
2.5. Düzenli ordunun kurulmasından Mudanya Ateşkes Antlaşması'na kadar meydana gelen gelişmeleri Türkiye'nin bağımsızlık sürecine katkıları açısından analiz eder.	a) Düzenli ordunun kurulmasının gerekçeleri üzerinde durulur. b) Batı Cephesi'nde elde edilen askerî başarılar ve bu başarıların siyasi etkileri vurgulanır. c) Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'na (1921 Anayasası) değinilir. ç) Mehmet Akif Ersoy'un Millî Mücadele'deki yeri ile İstiklal Marşı'nın kabulü ve önemi üzerinde durulur. d) Maarif Kongresi'nin düzenlenmesi ve önemi vurgulanır. e) Tekâlif-i Milliye Emirleri'ne, bu emirlerin uygulanmasına ve Millî Mücadele sürecinde dış ülkelerden gelen yardımlara değinilir. f) Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz'un Millî Mücadele'deki önemi üzerinde durularak Mustafa Kemal'in bu muharebelerin kazanılmasındaki rolü vurgulanır.
2.6. Millî Mücadele sonucunda kazanılan diplomatik başarıları ülkemizin bağımsızlığı açısından değerlendirir.	a) Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın önemi vurgulanır. b) Türkiye'nin bağımsız bir devlet olarak tanınmasında Lozan Barış Antlaşması'nın önemi vurgulanır. c) Lozan Barış Antlaşması'nın maddeleri ile Sevr Antlaşması'nın maddeleri karşılaştırılır.

2.7. Millî Mücadele sürecine katkıda bulunmuş önemli şahsiyetlerin kişilik özellikleri ile faaliyetlerini ilişkilendirir.	a) Halide Onbaşı, Şerife Bacı, Fatma Seher Erden, Gördesli Makbule, Tayyar Rahmiye gibi kadın kahramanların Millî Mücadele'ye katkılarına değinilir. b) Millî Mücadele'nin gerçekleşmesinde önemli rol oynayan İsmet İnönü, Kazım Karabekir, Fevzi Çakmak, Şahin Bey, Sütçü İmam gibi kahramanların şahsiyetleri hakkındaki anekdotlara yer verilir. c) Millî Mücadele sürecine halkın çeşitli kesimlerinin (din adamları, çocuk, eğitimci, esnaf vb.) farklı şekillerde katkıda bulundukları vurgulanır.

3. ÜNİTE: ATATÜRKÇÜLÜK VE TÜRK İNKILABI

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
3.1. Çağdaşlaşan Türkiye'nin temeli olan Atatürk ilkelerini kavrar.	Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Laiklik, Devletçilik ve İnkılapçılık ilkeleri açıklanır.
3.2. Siyasi alanda meydana gelen gelişmeleri kavrar.	a) Saltanatın kaldırılması, Ankara'nın başkent oluşu, Cumhuriyet'in ilan edilmesi, Halifeliğin kaldırılması, Şer'iye ve Evkaf Vekâletinin kaldırılması, Erkân-ı Harbiye Vekâletinin kaldırılması, 1924 Anayasası'nın kabulü konularına neden ve sonuçlarıyla yer verilir. b) Siyasi alanda meydana gelen gelişmeleri Atatürk ilkeleri ile ilişkilendirilir.
3.3. Hukuk alanında meydana gelen gelişmelerin Türk toplumunda meydana getirdiği değişimleri kavrar.	a) Hukuki düzenlemelerin neden yapıldığı kısaca açıklanır ve bu alanda uygulama birliğinin önemi vurgulanır. b) Türk Medeni Kanunu'nun, aile yapısında ve kadının toplumdaki yerinde meydana getirdiği değişim vurgulanır. c) Hukuk alanında meydana gelen gelişmeler Atatürk ilkeleri ile ilişkilendirilir.
3.4. Eğitim ve kültür alanında yapılan inkılapları ve gelişmeleri kavrar.	a) Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Harf İnkılabı, Millet Mektepleri, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu ele alınır. b) 1933 Üniversite Reformu'ndan hareketle Atatürk'ün bilimsel gelişme ve kalkınmaya verdiği önem vurgulanır. c) Atatürk'ün güzel sanatlara ve spora verdiği önem açıklanırken müzik, heykel ve resim alanlarındaki uygulamalardan ve kurumsallaşmalardan örnekler verilir. ç) Eğitim ve kültür alanında yapılan inkılaplar ve kaydedilen gelişmeler Atatürk ilkeleri ile ilişkilendirilir.
3.5. Toplumsal alanda yapılan inkılapları ve meydana gelen gelişmeleri kavrar.	a) Kılık ve kıyafette yapılan düzenlemeler, tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması, takvim, saat ve ölçülerde değişiklik yapılması ile Soyadı Kanunu konuları ele alınır. b) Türk kadınına siyasi, sosyal ve eğitim alanlarında sağlanan haklar üzerinde durulur. Türk kadınına sağlanan siyasi haklar ile diğer ülkelerin kadınlara sağladığı siyasi hakların karşılaştırılması yapılır. c) Toplumsal alanda yapılan inkılaplar ve gelişmeler Atatürk ilkeleri ile ilişkilendirilir.

3.6. Ekonomi alanında meydana gelen gelişmeleri kavrar.	a) İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar millî iktisat anlayışı ve tasarruf bilinci açılarından ele alınır. b) Tarım, sanayi, ticaret ve denizcilik alanlarında yapılan çalışmalar üzerinde durulur. c) 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı'nın Türkiye ekonomisine etkilerine kısaca değinilir. ç) Ekonomi alanında meydana gelen gelişmeler Atatürk ilkeleri ile ilişkilendirilir.
3.7. Atatürk Dönemi'nde sağlık alanında yapılan çalışmaları kavrar.	
3.8. Atatürk ilke ve inkılaplarını oluşturan temel esasları Atatürkçü düşünce sistemi açısından analiz eder.	Millî tarih bilinci, vatan ve millet sevgisi, millî dil, bağımsızlık ve özgürlük, egemenliğin millete ait olması, millî kültürün geliştirilmesi, Türk milletini çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarma, millî birlik ve beraberlik, ülke bütünlüğü çerçevesinde ele alınır.

4. ÜNİTE: İKİ SAVAŞ ARASINDAKİ DÖNEMDE TÜRKİYE VE DÜNYA

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
4.1. Atatürk Dönemi'nde Türkiye Cumhuriyeti'nin iç politikasındaki önemli gelişmeleri açıklar.	a) I. Meclisin ve II. Meclisin teşekkülündeki yöntem ve süreçlere kısaca değinilir. b) Çok partili hayata geçiş çerçevesinde partileşme çabaları ele alınır. c) Mustafa Kemal'e suikast girişimine değinilir. ç) Bu dönemde çok partili siyasi hayatın devamlılığının sağlanamamasının nedenleri üzerinde durulur.
4.2. Atatürk Dönemi'nde (1923-1938) Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasındaki başlıca gelişmeleri açıklar.	a) Türkiye'nin Yunanistan, İngiltere, Fransa ve SSCB ile ilişkilerine değinilir. b) Musul Sorunu ve bu soruna ilişkin Türk ve İngiliz tezleri üzerinde durulur. c) Türkiye'nin Milletler Cemiyetine üyeliği, Balkan Antantı, Sadabat Paktı, Montrö Boğazlar Sözleşmesi ve Hatay'ın ana vatana katılması üzerinde durulur. ç) Atatürk'ün ölümüne ve İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı seçilmesine değinilir.
4.3. İki dünya savaşı arasındaki dönemde dünyada meydana gelen siyasi ve ekonomik gelişmeleri kavrar.	a) Birinci Dünya Savaşı sonrası kalıcı barışı sağlama çabalarına (Milletler Cemiyeti, Locarno Antlaşması ve Briand-Kellogg Paktı) değinilir. b) 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı (Kara Perşembe) ve etkileri üzerinde durulur. c) İki savaş arasındaki dönemde etkilerini artıran faşizm, nazizm, komünizm, sosyalizm, liberalizm ve kapitalizmin genel özelliklerine ve siyasi etkilerine değinilir.

5. ÜNİTE: II. DÜNYA SAVAŞI SÜRECİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
5.1. II. Dünya Savaşı'nın sebepleri, başlaması ve yayılmasıyla ilgili başlıca gelişmeleri kavrar.	a) II. Dünya Savaşı'nın arka planında yer alan stratejik ve emperyalist rekabet vurgulanır. b) II. Dünya Savaşı'nın seyrini değiştiren gelişmeler (Stalingrad Kuşatması, Normandiya Çıkarması, Pearl Harbor Baskını, Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombalarının atılması) ele alınır. c) Birleşmiş Milletler Teşkilatının kuruluş amacına ve günümüzdeki misyonuna değinilir.
5.2. II. Dünya Savaşı sürecinde Türkiye'nin izlediği siyaset ile savaşın Türkiye üzerindeki ekonomik ve toplumsal etkilerini analiz eder.	Savaş sırasında Türkiye'nin aldığı ekonomik tedbirlerin (Millî Korunma Kanunu, Varlık Vergisi, karne uygulaması, tarımsal ürünlerin ordu ihtiyacına yönlendirilmesi) toplumsal hayata yansımalarına değinilir.
5.3. II. Dünya Savaşı'nın sonuçlarını değerlendirir.	a) Atlantik Bildirisi, Yalta ve Postdam Konferanslarından hareketle savaşın siyasi sonuçlarına ve ortaya çıkan iki kutuplu dünya düzenine değinilir. b) Ortadoğu'nun yeniden şekillenmesi ile ilgili gelişmelere yer verilir.

6. ÜNİTE: II. DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE VE DÜNYA

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
6.1. 1945-1950 yılları arasında Türkiye'de meydana gelen siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmeleri kavrar.	a) Çok partili hayata geçişin ve Demokrat Parti'nin kurulmasının Türk demokrasi tarihi açısından önemi üzerinde durulur. b) 1946 ve 1950 seçimleri ile seçim sistem ve usullerindeki değişimler üzerinde durulur.
6.2. II. Dünya Savaşı sonrası dönemde uluslararası ilişkilerde ve Türk dış politikasında meydana gelen gelişmeleri kavrar.	a) Savaş sonrası ABD ve SSCB'nin iki küresel güç olarak ortaya çıkmasına ve bu bağlamda Varşova Paktı ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) kurulmalarına değinilir. Ayrıca bu oluşumların dünya siyasetine etkileri üzerinde kısaca durulur. b) Truman Doktrini'nin Türkiye'nin dış politika yönelimleri üzerindeki etkisine ve bu etkilerin yansımalarına (Kore Savaşı ve Türkiye'nin NATO üyeliği) değinilir. c) Türkiye'nin Avrupa Konseyi'ne girmesine değinilir.
6.3. 1950'ler Türkiye'sinde meydana gelen siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmeleri analiz eder.	Marshall yardımlarının Türk ekonomisine etkisi (tarımda makineleşmeye bağlı olarak köyden kente göç ve sonuçları, demir yolu yapımından kara yolu yapımına dönüş) üzerinde durulur.

7. ÜNİTE: TOPLUMSAL DEVRİM ÇAĞINDA DÜNYA VE TÜRKİYE

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
7.1. 1960 sonrasında dünya siyasetinde ortaya çıkan gelişmeleri açıklar.	a) Arap-İsrail Savaşlarına kısaca değinilir. b) İran-Irak Savaşı'nın sebep ve sonuçları kısaca ele alınır.
7.2.1960'lardan itibaren Türk dış politikasını etkileyen önemli gelişmeleri kavrar.	a) Kıbrıs Sorunu'nun ortaya çıkış nedenleri (ENOSİS, Megalo İdea, EOKA), Kıbrıs Barış Harekâtı ve sonrasında meydana gelen gelişmeler üzerinde durulur. b) Ege Adaları, Kıta Sahanlığı, Batı Trakya Türklerinin sorunları bağlamında Türk-Yunan ilişkileri üzerinde durulur. c) Ermeni Sorunu bağlamında Türkiye'ye karşı gerçekleştirilen uluslararası girişim ve faaliyetlere (ASALA ve diaspora) değinilir.
7.3.1960'lardan itibaren Türkiye'de meydana gelen siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel gelişmeleri analiz eder.	a) 27 Mayıs Askerî Darbesi, 1971 Muhtırası ve 1980 Askerî Darbesi ile bu olayların siyasi ve sosyo-ekonomik etkileri kısaca ele alınır. b) 1961 ve 1982 Anayasaları, yapıları ve insan haklarına yaklaşım tarzları bakımından karşılaştırılır. c) Yurt dışına ve köyden kente yapılan göçler ile bu göçlerin sosyal hayatta meydana getirdiği değişimler ele alınır. ç) Ekonomik alandaki liberalleşme politikalarına [serbest piyasa ekonomisi, özelleştirme, ithalat yasaklarının kaldırılması, Uluslararası Para Fonu (IMF) ile ilişkiler ve KDV uygulaması] ve bu politikaların gerekçelerine değinilir.

8. ÜNİTE: 21. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
8.1. 1990 sonrasında Türkiye'de meydana gelen ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel gelişmeleri kavrar.	a) Türkiye'de ortaya çıkan ekonomik krizler (5 Nisan 1994 ve 2001 Krizi, 2008 Krizi) ve bu krizlerin toplumsal yansımaları üzerinde durulur. b) 28 Şubat müdahalesi, 27 Nisan e-muhtırası ve 15 Temmuz darbe kalkışması ile bunların etkilerine değinilir. c) Terörün ve terör örgütlerinin (PKK/PYD, DEAŞ, FETÖ) ortaya çıkış nedenleri ile terörü önlemeye yönelik tedbirlere 15 Temmuz 2016 darbe kalkışması örneği üzerinden değinilir. ç) Bilim, sanat ve spor alanlarındaki başlıca gelişmeler üzerinde durulur.
8.2.1990 sonrasında meydana gelen siyasi gelişmeleri Türkiye'ye etkileri ve dünya siyasi konjonktürü bağlamında analiz eder.	a) SSCB'nin dağılması ile bağımsızlığını kazanan Türk cumhuriyetlerine (Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan) yönelik kurulan kuruluşlara (TİKA, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, TÜRKSOY ve Yunus Emre Enstitüsü) ve bu kuruluşların faaliyetlerine kısaca değinilir. b) Avrupa Birliği (AB) ile Türkiye arasındaki ilişkiler kısaca ele alınır. c) Bosna-Hersek Savaşı ile bu savaş sonrasında Balkanlarda meydana gelen gelişmelere kısaca değinilir. ç) Orta Doğu'da meydana gelen başlıca gelişmeler (Siyonizm Sorunu, 1990 ve 2003 Körfez Savaşları ve Arap Baharı'nın Orta Doğu ve dünyaya etkileri) kısaca ele alınır. d) 11 Eylül Saldırıları sonrasında dünyanın çeşitli bölgelerinde meydana gelen terör eylemleri karşısında ülke ve toplumların takındıkları tavırların çeşitlilikleri vurgulanır ve örneklendirilir. e) Irak ve Suriye'deki siyasi gelişmeler ile bu gelişmelerin Türkiye'ye etkilerine değinilir. Bu bağlamda Türkiye'nin mülteci sorununa yaklaşımı ile diğer ülkelerin bu soruna yaklaşımları karşılaştırılır.